

Η πείρα διδάσκει πως είμαστε καταδικασμένοι να κάνουμε λάθη και να τα διορθώνουμε με νέα λάθη

Ομιλεί η πείρα

ΤΟΥ ΚΩΣΤΑ ΓΕΩΡΓΟΥΣΟΠΟΥΛΟΥ

Στο πρόσφατο ποιητικό «τέκνο» η Κική Δημουλά, «Ανώ τελεία» (Ικαρος), μια ποιήτρια, εκτός των άλλων αναγνωρίσιμων και τελειώς προσωπικών εκφραστικών οικοδομικών υλικών, συχνά επεκτείνει τα ποιήματά της με έναν σοφό και ως εκ τούτου τραυματικό και ανεπούλωτο παροιμιακό στοχασμό καταφεύγοντας σε «αξιώματα», όπως λεγόταν και διεθνώς ο πυκνός, ακαριαίος φιλοσοφικός ποιητικός λόγος. Ετσι στην τελευταία της συλλογή και στο ποίημα «Εξακριβωμένα» ο πρώτος στίχος κιόλας είναι ανατρεπτικός κάθε πάγιας ακαδημαϊκής και εκπαιδευτικής διδασκαλίας: «Όσο

Η μεγάλη ποίηση είναι αναρχική, επαναστατική, ασυμβίβαστη με τους κανόνες της τρέχουσας και «νόμιμης» επίσημης εκπαιδευτικής δογματικής ηθικής

μπορείς, Νεότητα, απόφυγε την πείρα. Είναι μια γριά ψηλότυπη, ανέραστη». Και το ποίημα καταλήγει: «Εκ πείρας σας μιλώ. Σοφή δεν είναι η πείρα. Απλώς έχασε τη δύναμη να σφάλλει».

Αλήθεια, θα τολμούσε ποτέ ένας εκπαιδευτικός συγγραφέας σχολικού εγχειριδίου και μια εποπτεύουσα τη σχολική ύλη επιτροπή εγκρίσεως σχολικών βιβλίων να συμπεριλάβουν σε ένα ανθολόγιο Νέων Ελληνικών Κειμένων αυτούς τους στίχους; Σκέφτομαι τον δάσκαλο ή τον καθηγητή ακόμη και με ευδόκιμη πείρα, που θα έπρεπε να διευθύνει σε μια τάξη εφήβων ένα μάθημα που θα είχε ως αντικείμενο συζήτησης, ανάλυσης αυτούς τους στίχους. Διότι ολόκληρη η παιδαγωγική φιλοσοφία στηρίζεται στο θεώρημα της εγκυρότητας και της αυθεντίας, σε άτομα και λαούς του τεκμηρίου της πείρας.

Με αυτούς τους όρους οι στίχοι της Δημουλά έρχονται να επιβεβαιώσουν άλλη μία φορά πως η μεγάλη ποίηση είναι αναρχική, επαναστατική, ασυμβίβαστη με

τους κανόνες της τρέχουσας και «νόμιμης» επίσημης εκπαιδευτικής και κατευθυνόμενης από την εξουσία, την κάθε εξουσία (από την πλέον δημοκρατική έως την άκρως αυταρχική), δογματικής ηθικής του «πρέπει» και του «η πείρα της Ιστορίας διδάσκει».

Το αντιλαμβάνεται βέβαια κανείς ότι κάθε οργανωμένο σύνολο ανθρώπων, μικρό ή μεγάλο, ιδιωτικής δραστηριότητας ή κρατικής βούλησης έχει ανάγκη από θεμελιώσεις, από καλούπια γνωστικά και ηθικά, τα οποία αντλούν ή πρέπει να αντλούν το κύρος τους από αρχές, αξιώματα και βεβαιωμένους κώδικες συμπεριφοράς με αναφορά στην κεκτημένη πείρα.

Όταν ενταχθείς σε μια συντεχνία οικονομική, επιστημονική, τεχνική, εκπαιδευτική, αθλητική, εμπορική, σε υποδέχεται μια δέσμη κανόνων που σου δηλώνεται ότι είναι η προίκα η συσσωρευμένη αιώνες, εν

τέλει το σύνολο των δοκιμασμένων μεθόδων, υλικών, προβλημάτων και λύσεων, μυστικών της συντεχνίας.

Αυτή η συσσωρευμένη πείρα στο απώτατο

και στο πιο πρόσφατο παρελθόν δημιούργησε τα μυστικά των ιερών των Πυραμίδων της Αιγύπτου, τα Ορφικά και τα Ελευσίνια Μυστήρια και τα μυστικά των οικοδομικών μεθόδων των μεσαιωνικών καθεδρικών ναών μέσα από τη διαχείριση των υλικών της συντεχνίας των τεκτόνων.

Οι Πυθαγόρειοι όταν κλείστηκαν στις μυητικές απρόσιτες σχολές τους διαχειρίζονταν τη θεολογία των αριθμών αφήνοντας προς τα «έξω» μόνο κοινόχρηστα προστάγματα, απαγορεύσεις και προτροπές. Π.χ., «Κυμάτων απέχετε» (Μην τρώτε κουκιά)! Με πολλαπλή σημασία αφού τα κουκιά ενίοτε είναι δηλητηριώδη, με κουκιά γινόταν η ψηφοφορία και κύαμος σε αρχαίες πηγές ήταν ο συμβολισμός του αιδίου! Θυμηθείτε τους στίχους του Ελύτη στη «Μαρίνα των βράχων»: «Οι βαθείς κυαμώνες των κοριτσιών»!

Άρα, η Ιστορία διδάσκει πως τα άτομα και οι ομάδες αλλά και τα

ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΣΗ ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΑΓΓΕΛΟΥΣΗΣ

έθνη προχωρούν με πυξίδα την αποκτημένη πείρα, το σύνολο των συνταγών, των επιταγών και των δοκιμασμένων μεθόδων και επίσης τις μείξεις των απαραίτητων για κάθε δράση υλικών, κανόνων, κωδίκων, μέτρων και σταθμών.

Κι όμως, κι όμως η πείρα διδάσκει πως η πείρα δεν διδάσκει. Πότε, αλήθεια, δίδαξε τίποτε την ανθρωπότητα η ιστορική πείρα; Από την εποχή των μύθων είτε του Παραδείσου είτε του Καυκάσου ο όφις πάντα θα παραπλανά, η γνώση θα αποδεικνύεται ματαιότης ματαιοτήτων και το δημιουργικό πυρ θα μεταποιείται συχνά ως πυρκαγιά και Χιροσίμα.

Αν κάτι επιτέλους διδάσκει είναι το συνεχώς επαναλαμβανόμενο: η πείρα διδάσκει πως είμαστε καταδικασμένοι να κάνουμε λάθη και να τα διορθώνουμε με νέα λάθη.

Κι έρχεται τώρα η ποιήτρια να

μας θυμίσει ό,τι μας συμφέρει να λησμονούμε (εξάλλου τι λήθη, τι λάθος!). Είμαστε, ισχυρίζεται, από την κούνια μας και από την αυγή εκείνη στον κίπο της Εδέμ πλασμένοι να κάνουμε λάθη, να μας γοπεύει η προοπτική του λάθους, να μας προκαλεί ένα ισχυρό κύμα ηδονής η διάπραξη λαθών. Ακόμη κι αυτό που θεωρήσαμε και αποθεώσαμε ως όργανο και εγγύηση του ορθού και της αλήθειας (αλήθεια - η έλλειψη λήθης, λάθους) οδηγεί ασφαλώς κατά κανόνα στο λάθος, γι' αυτό και κάθε φορά τα συστήματα ελέγχου που ιδρύσαμε, επιστήμες, ηθική, νόμοι κ.τ.λ. αναθεωρούνται, συχνά ανατρέπονται, αχρηστεύονται και πολύ γρήγορα λησμονούνται. Πόσες αλήθειες στην Ιστορία αναδείχτηκαν πλάνες, παγίδες, διαστρεβλώσεις.

Σε ένα από τα ωραιότερα κείμενα του Μπρεχτ, ο διαλεκτικός πρα-

κτικός θυμόσοφος κύριος Κόνερ όταν ερωτάται σε μια διάλεξή του τι ετοιμάζει για τη νέα χρονιά, απαντά: «Το επόμενο λάθος μου»!

Είναι λοιπόν, όπως η Δημουλά επισημαίνει στη Νεότητα, η πείρα μια γριά ψηλότυπη και ανέραστη; Και τι άραγε ζηλεύει; Που θέλουμε την αλήθεια και μας παραπλανά να βουλιάξουμε στο λάθος; Ή είναι μια γριά ξεκούτα που αδυνατεί πλέον να κάνει λάθη, άρα να δρα; Ή μήπως η πείρα κουράστηκε να κάνει λάθη ή έγιναν γι' αυτήν συνήθεια και αδρανής αναπαύεται πάνω στο παχύ στρώμα των λαθών και ονομάζει την κόπωση και την έλλειψη ρίσκου κτήμα και κέρδος και νοχέλια; Ή μήπως και η πείρα είναι η αφρόκρεμα των λαθών μας και εν τέλει το καμάρι μας; Ως εκ τούτου, όπως σημειώνει η ποιήτρια, ασ μην καμώνεται η πείρα τη σοφία. Ανάπηρη είναι, δυσκίνητη, άρρωστη, δηλαδή δίχως ρώμη, άρα αδύνατη να τολμήσει κι άλλα τολμηρά, τρελά, απροσδόκπτα, πρωτότυπα, αδιανότα λάθη.

Πώς το λέει ο άλλος μεγάλος ποιητής μας, ο Σεφέρης; «Με τι καρδιά, με τι πνοή, τι πόθος και τι πάθος, πήραμε τη ζωή μας λάθος! Κι αλλάξαμε ζωή». Και που αλλάξαμε, τι; Κατασκευάσαμε ένα καινούργιο προσωπείο, μια παραπλανητική προσόνα, καλύψαμε την αλήθεια του προσώπου μας και κυκλοφορούμε είτε με ένα ψεύτικο χαμόγελο σκορπίζοντας λαθεμένες προσδοκίες είτε με μια γκριμάτσα δαιμονική, για να φοβίσουμε τους άλλους μασκοφόρους δημιουργώντας ψευδαισθήσεις παντοδυναμίας, επιλέγοντας συστηματικά λανθασμένους αποδέκτες.

Ναι, έχει δίκιο η ποιήτρια, η πείρα είναι απλώς, απλούστατα, η αδυναμία μας να κάνουμε νέα λάθη.

Ο ήρωας του Καζαντζάκη στον «Καπετάν Μιχάλη» κατά καιρούς κλείνεται στο κατώι με φίλους και τρώνε, πίνουν και τραγουδούν. Μαζί τους και μια μουσουλμάνα, η Εφεντίνα Καβαλίνα. Όταν η πρώις τον ψέγει που καταβροχθίζει χοιρινό, ο άνθρωπος απολογείται: «Αν δεν αμαρτίσω πώς θα μετανοήσω αργότερα».

Αν δεν σφάλω συνεχώς, πώς κάθε μέρα δεν θα αποδύομαι στον αγώνα για την άπιαστη αλήθεια; «Εκ πείρας σας μιλώ».

Κική Δημουλά
ΑΝΩ ΤΕΛΕΙΑ

Εκδ. Ικαρος,
2016, σελ. 48,
Τιμή: 10 ευρώ

ΤΡΑΠΕΖΑ ΠΕΙΡΑΙΩΣ

Η πρώτη τράπεζα στην Ελλάδα

Χρυσή Λίρα Αγγλίας. Διαχρονική αξία με παγκόσμιο κύρος. Ένα μοναδικό δώρο για τις πιο σημαντικές σας στιγμές.

Η Τράπεζα Πειραιώς και το Βασιλικό Νομισματοκοπείο της Μεγάλης Βρετανίας έχουν συνάψει Στρατηγική Συνεργασία για την αποκλειστική αντιπροσώπευση και διανομή Χρυσών Λιρών στην Ελλάδα. Σήμερα, η Τράπεζα Πειραιώς είναι η μοναδική εμπορική τράπεζα που δίνει στους πελάτες της τη δυνατότητα αγοράς ενός πολύτιμου δώρου που συνοδεύει σημαντικές στιγμές της ζωής τους.

Περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τις υπηρεσίες και τα προϊόντα επενδυτικού χρυσού στα **καταστήματα της Τράπεζας Πειραιώς**, στο www.piraeusbank.gr ή στο **T. 18 2 18**.

